

Пуковник Жером Матеаци, изасланик одбране Швајцарске

Поруке хуманиста

Снимио Јово МАМУЛА

Ове године широм света организују се бројне комеморације у знак обележавања сто година од почетка Првог светског рата. Том приликом, мноштво држава, некадашњих савезника или непријатеља, удружиће се у сећању на војнике који су дали своје животе, као и цивиле погођене Великим ратом. Швајцарска се с поносом сећа др Арчибалда Рајса и својим активностима подсећа на овог великог хуманисту који је ратне и поратне године провео у Србији, својој новој отаџбини.

Ко меморативним активностима посвећеним др Арчибалду Рајсу, планираним почетком јуна у Београду, Швајцарска жели да у години великог јубилеја, стоте годишњице од почетка Првог светског рата, подсети на рад др Арчи-

балда Рајса, свог држављанина, који је прве ратне године провео у Србији на позив српске владе ради утврђивања истине о злочинима аустроугарске војске на њеној територији.

О сећању на др Рајса, планираним активностима и данашњој сарадњи Швајцарске и Србије разго-

варали смо са пуковником Жеромом Матеацием, изаслаником одбране Швајцарске у Београду, који је ту дужност овде обављао и у периоду од 2004. до 2008. године. Сада то ради само привремено, протеклих годину дана, до доласка новог изасланика, а пуковник Матеаци враћа се својим

редовним дужностима у швајцарској војци, у Берну.

О Господине Ђуковиче, како се у Швајцарској данас гледа на Велики рат који је почео 1914. године?

– Захваљујући својој неутралности, моја земља је успела да остане ван војних сукоба, али је ипак била веома погођена ратом који је захватио Европу. У то време су неки швајцарски држављани, попут Арчибалда Рајса и многих других хуманиста, својим личним делима пропагирали хуманитарна начела и принципе новоустановљеног закона о оружаних сукобима, као и суоснивач Међународног комитета Црвеног крста Анри Дуно, пре њих. Оснивање Међународног комитета Црвеног крста 1863. године у Женеви, као и прва Женевска конвенција 1964. године, такође су допринеле ширењу швајцарских мирнодопских начела, протканих принципом неутралности.

О Које активности планираће у Србији у знак сећања на др Арчибалда Рајса?

– Поводом обележавања стогодишњице од доласка др Арчибалда Рајса у Србију и почетка његовог деловања овде, Амбасада Швајцарске планира три догађаја. Прва планирана активност је предавање са темом „Швајцарска од 1914. до 1939. године“ на Факултету политичких наука, 4. јуна. Ово предавање са историјским приступом одржаће др Јирг Штуси, директор Војне библиотеке у Берну.

Наредна активност је званична свечаност код споменика Арчибалду Рајсу у Топчидерском парку, 5. јуна. Том приликом, представници политичких и војних структура Србије ће се удружити са припадницима дипломатског кора и удружења ратних ветерана у обележавању живота и дела др Арчибалда Рајса.

Трећа планирана активност је предавање које ће др Јирг Штуси одр-

жати 6. јуна на Војној академији. Поменути активности биће допринос Амбасаде Швајцарске и Канцеларије војног изасланика обележавању великих хуманистичких дела др Арчибалда Рајса током Првог светског рата.

О Зашто је занимање за животи и дело Арчибалда Рајса порасло у Швајцарској баш сада?

– Др Арчибалд Рајс је био познат и веома поштован у Швајцарској. Пре доласка у Србију он је већ био светски познати и признати стручњак на пољу криминалистичке форензике. Наиме, оснивање Научно-полицијског института у Лозани 1908. године поставило је име овог града на мапу света и додатно подигло углед Швај-

Сарадња са Швајцарском

Швајцарска је у оквиру мултилатералне и билатералне сарадње са Србијом остварила више вредних пројеката.

У оквиру Партнерства за мир, Швајцарска организује курсеве медија и комуникација, курс за официре нижег ранга и курс за војне посматраче Уједињених нација. Учесници из Србије учествовали су на тим курсевима, а 2010. године у Београду су се састали командант швајцарског Центра за операције очувања мира и представници српске стране.

Швајцарска је и водећа нација у НАТО Building Integrity програму за Југоисточну Европу, у оквиру кога је одржана и радионица у Београду у јуну 2013. године, након сличних радионица у Софији и Сарајеву.

Женевски центар за безбедносну политику такође сваке године нуди разне курсеве, у којима учешће редовно узимају кандидати из министарства одбране, унутрашњих и спољних послова. Од 2007. до данас, скоро 30 учесника из Србије похађало је неки од ових курсева. Ту спада и једнонедељни курс обуке будућих војних изасланика, који се сваке године одржава у Женеви, а у локалној верзији је одржан и у Скопљу, 2011. године и у Сарајеву 2012. и 2013, такође уз учешће полазника из Србије.

У оквиру Организације за међународну безбедност и сарадњу (ОЕБС) и Развојног програма Уједињених нација (UNDP), Швајцарска се до сада обавезала на донацију 100.000 швајцарских франака за пројекат безбедног уклањања вишка муниције и осавремењивање складишта муниције (Conventional Ammunition Storage Management – CASM). Тај пројекат има регионални приступ, поред Србије укључења је и Босна и Херцеговина. Јуна 2011. године, швајцарска верификациона јединица боравила је у Београду, такође у оквиру ОЕБС мреже. У априлу ове године, шесточлана делегација швајцарског Министарства одбране посетила је Техничко-ремонтни завод у Крагујевцу у циљу потенцијалне будуће сарадње на експертском нивоу.

У оквиру набавки активан је Armasuisse, наша агенција за набавке, чији су се стручњаци у два наврата сусрели са представницима Техничко-опитног центра, први пут приликом посете представника ТОЦ-а Швајцарској јуна 2010. године, а затим током посете представника Armasuisse Србији у октобру 2011. године.

Истичем и Женевски центар за демократску контролу оружаних снага који је тренутно активан у Србији на пољу реформе полиције, на коме сарађује са Министарством унутрашњих послова Србије, као и у области родне равноправности и омбудсмана.

Пуковник Жером Матеази рођен је у Женеви, 1961. године. После завршетка мастер студија на Факултету политичких наука у Женеви, почео је да ради у Министарству одбране Швајцарске као аналитичар за политику безбедности у својству цивилног лица. Као резервни официр био је командант пешадијске чете, а у наставку војничке каријере обављао је дужности у пуковима и дивизијама, углавном у оквиру Г-2. У мировним мисијама УН био је војни посматрач у УНПРОФОР-у у Босни и Херцеговини и Хрватској (1994–1995) и УНТСО на Блиском истоку (1996–2000). Од 2004. до 2008. године, био је војни аташе у Београду и преузео исту функцију 2013. године. Поред неколико страних језика, говори и српски.

царске. Стручњаци за полицијску фorenзику тог времена су из целог света долазили у Лозану на обуку и усавршавање, показујући посебно занимање за Рајсову теорију „судске фотографије“, развијану на Институту. Рајс је добио многе престижне међународне награде и одликовања, међу којима и Легију части у Француској и Ред царске табакере од руског цара. Његова последња академска књига „Допринос реорганизацији полиције“ из 1914. године, преведена је на српски језик и објављена 1920. године, а шест година касније и на кинески.

Разлог због кога смо одабрали др Арчибалда Рајса као водећу личност из Швајцарске у години обележавања једног века од почетка Првог светског рата и швајцарских настојања да током целокупног трајања рата промовише мирно разрешење сукоба ме-

ђународним хуманитарним правом, конференцијама и другим средствима, јесте управо његов рад на Балкану, од изузетне важности, којим је стао на страну свих жртава и развио блиске пријатељске везе са вашом земљом.

Q Провели сте овде четири године као изасланик одбране, а сада њовремено долазите због истих њослова, до именована новог изасланика. Како оцењујете данашњу сарадњу Швајцарске и Србије?

– По правилу, моја земља не формира унапред годишње програме билатералне сарадње са оружаним снагама других земаља. Курсеви и заједничке активности углавном се нуде од случаја до случаја, што донекле отежава Министарству одбране Ср-

бије да унапред планира учешће својих представника на курсевима у Швајцарској и благовремено обезбеди средства за то.

Међутим, Министарство одбране Швајцарске је веома активно на мултилатералном нивоу, где желимо да дамо свој допринос у развијању посебних поља деловања и стручности. За нас је главни фокус деловања обука на курсевима у оквиру Партнерства за мир, ОЕБС-а и регионалних пројеката.

Q После година њроведених овде, какви су Ваши њиисци о Србији?

– Оно што могу да приметим је да се квалитет живота дефинитивно побољшао од 2004. године, барем када је тржишна економија у питању. Многи пројекти везани за инфраструктуру су реализовани, првенствено у приватном сектору.

Међутим, иако ми је живот у Србији врло пријатан, то није оно што ће ми заиста недостајати у будућности. Недостајаће ми ваша специфична и веома шармантна култура, ваша музика и књижевност, ваше шале које се читају између редова и које у себи садрже више од хумора, једну дубоку филозофију и свесну самокритичност. Свакако ће ми недостајати и ужурбан и динамичан начин живота у Србији, који је наслеђе, рекао бих, и хришћанске и оријенталне традиције на раскршћу два света, које сте спретно успели да очувате. Увек ми се чини да време брже лети у Србији.

Недостајаће ми и пуно дивних људи које сам упознао током боравка овде, од скромне али врло уредне госпође која продаје парадајз на пијачној тезги, преко бриљантних и веома образованих академских грађана и менаџера са јасним визијама, све до мудрих и поносних официра. Брзо сам се спријатељио са свима на један веома једноставан и искрен начин. Ваши људи имају велико срце и када вам га отворе, то је заувек. ■

Раденко МУТАВЦИЋ